

Ринок фінансово-банківських послуг

Ірина ГОЛЯШ,
Наталія ГАЛУШКА

**АУДИТ
ПРОГНОЗНОЇ ФІНАНСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

Резюме

Досліджено теоретичні питання та напрямки практичного застосування аудиту прогностної фінансової інформації. Розглянуто проблеми його організації, зазначено переваги впровадження та перспективи розвитку.

Ключові слова

Фінансова звітність, аудит прогностної фінансової інформації, проект, прогноз, аналітичні процедури, моделювання.

Класифікація за JEL: M42.

© Ірина Голяш, Наталія Галушка, 2009.

Голяш Ірина, канд. екон. наук, доцент, Тернопільський національний економічний університет, Україна.

Галушка Наталія, аспірант Київського національного економічного університету ім. Вадима Гетьмана, Україна.

Вступ

У сучасних умовах однією з найгостріших проблем розвитку вітчизняних підприємств є забезпечення ефективності їх функціонування. Розв'язання цієї проблеми вимагає вирішення комплексу важливих питань, а саме: залучення інвестицій у виробничий процес, підвищення конкурентоспроможності виготовленої продукції, уникнення ризиків виробничо-збутової діяльності, забезпечення безперервного функціонування підприємства тощо. Вважаємо, що ці питання потрібно розглядати не лише з точки зору менеджменту чи маркетингу, а й з позиції аудиту, який дає змогу виявити та перевірити внутрішні резерви поліпшення фінансових показників діяльності суб'єктів господарювання.

На даний час результати аудиту не завжди задовольняють потреб підприємств, оскільки вони спрямовані на дослідження достовірності фінансової звітності та переважно носять ретроспективний характер. Водночас, для підвищення ефективності розвитку підприємств потрібна об'єктивна комплексна оцінка їхньої діяльності на перспективу, що відповідає потребам користувачів інформації: власників, інвесторів, кредиторів, акціонерів, державних органів, третіх осіб тощо. Це зумовило необхідність застосування аудиту прогнозної фінансової інформації, розвитку якого на даний час у вітчизняних теорії та практиці не приділяють належної уваги.

Постановка завдання

Сьогодні питання розвитку аудиту обговорюють в економічній літературі. Вагомий внесок у їх вивчення здійснили Г. Л. Багієв, М. Т. Білуха, Л. А. Будник, А. Ю. Клементьева, А. Н. Кузьмінський, К. І. Радченко та інші вчені-економісти, дослідження яких стосуються окремих напрямів стратегічного аудиту, але перевірки прогнозної фінансової інформації приділено лише незначну увагу.

Враховуючи підвищену зацікавленість щодо аудиту прогнозної фінансової інформації, вважаємо, що теоретико-організаційні засади та напрями практичного застосування цього виду аудиту вимагають подальших досліджень та глибокого вивчення. Тому метою нашої публікації є виявлення проблем організації аудиту прогнозної фінансової інформації та формування авторського бачення перспектив його розвитку.

Результати

Формування аудиту прогнозної фінансової інформації є важливим чинником організації планового розвитку системи управління підприємством з метою його фінансового оздоровлення, збільшення рентабельності, зростання ринкової привабливості, залучення інвестиційних проектів тощо.

Аудит прогнозної фінансової інформації є комплексним аудиторським дослідженням фінансово-господарської діяльності підприємства стосовно безперервного пошуку адекватних господарських рішень у разі змін як у зовнішньому, так і у внутрішньому середовищах суб'єкта господарювання в майбутньому.

Зазначимо, що основні положення і рекомендації щодо здійснення аудиторської перевірки прогнозної фінансової інформації містяться в МСА 810 «Перевірка прогнозної фінансової інформації».

Відповідно до МСА 810, прогнозною фінансовою інформацією є інформація про майбутні фінансові стани, фінансові результати, рух грошових коштів суб'єкта господарювання або окремі сторони його фінансово-господарської діяльності, підготовлена на основі аналізу подій, які можуть виникнути в майбутньому.

Ця інформація є доволі суб'єктивною по суті, оскільки вона підготовлена на підставі проведення аналізу подій, які можуть виникнути в майбутньому, і ймовірних кроків та заходів клієнта у випадку виникнення таких подій. Тому підготовка такої інформації потребує великого досвіду та вміння аудитора.

Аудит прогнозної фінансової інформації є невід'ємним елементом системи управління підприємством, а його основою є прогнозна фінансова інформація. Враховуючи це, ми пропонуємо розглядати цей вид аудиту як систему науково обґрунтованих імовірнісних припущень про базові й альтернативні структурні зміни в активах та пасивах, зумовлених ефективністю використання капіталу підприємства в майбутньому.

Прогнозна фінансова інформація може бути представлена у формі прогнозу, проекту або їх поєднання. При цьому прогнозом є фінансова інформація перспективного характеру, яка стосується майбутніх подій, що, на думку клієнта можуть статися, і відповідних заходів керівництва. Проектом є інформація перспективного характеру, підготовлена з використанням гіпотетичних оцінок майбутніх подій і заходів керівництва клієнта, які можуть не відбутися в майбутньому [3, с. 189].

Залежно від цілей підготовки, прогнозна фінансова інформація може бути підготовлена у вигляді окремих показників або на основі типових форм фінансової звітності. При цьому показники перспективного характеру можуть бути подані в наступному вигляді:

- оцінка величини необхідних капітальних вкладень;
- оцінка впровадження нового продукту;
- оцінка здавання майна в довгострокову оренду;
- прогноз цільового використання коштів, отриманих від продажу довгострокових боргових зобов'язань;
- прогнозний бюджет;
- майбутні обсяги виробництва;
- майбутні обсяги реалізації.

Типові форми фінансової звітності, що містять прогнозу інформацію, можуть бути такими:

- прогнозний баланс;
- прогнозний звіт про фінансові результати;
- прогнозний звіт про рух грошових коштів;
- прогнозний звіт про власний капітал.

Завдання аудитора, який перевіряє прогнозу фінансову інформацію, полягає у доведенні наступного:

- твердження, отримані клієнтом при використанні ним найкращого методу оцінки, мають розумну підставу;
- твердження гіпотетичного характеру ґрунтуються на достовірній інформації;
- фінансова інформація перспективного характеру правильно підготовлена;
- усі істотні твердження враховують дані попередньої фінансової звітності [1, с. 143].

Під час перевірки прогнозно-ї фінансової інформації аудитор повинен застосовувати процедури, передбачені МСА 530 «Аналітичні процедури». Застосування аудитором аналітичних процедур у процесі аудиту прогнозно-ї фінансової інформації має здійснюватись для перспективно-ї оцінки найважливіших показників і співвідношень, одержання інформації про наявні відхилення, виявлення тенденцій розвитку фінансово-господарської діяльності підприємства, надання науково обґрунтованих рекомендацій стосовно підвищення ефективності використання його потенціалу.

Аудит прогнозно-ї фінансової інформації доцільно також проводити шляхом моделювання, оскільки останнє дає змогу відображати перспективний фінансовий стан залежно від необмеженої кількості факторів. Отже, адекватність аудиту прогнозно-ї фінансової інформації залежить від процедур та логіки побудови моделі перевірки, які доцільно об'єднати в етапи.

Враховуючи це, ми пропонуємо модель послідовності проведення аудиту прогнозної фінансової інформації, яка складається з кількох етапів, відображених на рис. 1.

Рисунок 1.

**Модель послідовності проведення аудиту
прогнозної фінансової інформації**

Деталізуючи інформацію, яка відображена на рис. 1, відзначимо особливості кожного з етапів. Зокрема, на етапі планування здійснюється усвідомлення необхідності проведення аудиту прогнозно-ї фінансової інформації, узгодження базових питань, що стосуються організації його проведення. Крім того, на цьому етапі перевірки визначають основні напрями використання прогнозних даних.

Другий етап передбачає проведення всебічного аналізу фінансового стану підприємства. Здійснення такого аналізу є невід'ємною частиною аудиту прогнозно-ї фінансової інформації, оскільки він дає змогу збільшити достовірність прогнозу і виявити основні чинники негативного впливу на прогнозну оцінку. На цьому етапі проведення аудиторської перевірки має ґрунтуватися на попередньому вивченні бізнесу клієнта. Слід зазначити, що дослідження бізнесу клієнта залежно від галузевої та індивідуальної специфіки підприємства варіюється з погляду більшої або меншої його деталізації. Повномасштабна перевірка діяльності підприємства, на наш погляд, повинна включати:

- оцінку положення підприємства на ринку і його здатності адаптуватися до умов економічної кон'юнктури;
- оцінку фінансового стану підприємства;
- оцінку внутрішньої виробничої ефективності;
- оцінку інвестиційної політики й ефективності залучення засобів для капітальних вкладень.

Зазначимо особливості кожного з напрямів перевірки.

Метою оцінки положення підприємства на ринку і його здатності адаптуватися до умов економічної кон'юнктури є перевірка ефективної ринкової стратегії підприємства, тобто того, наскільки оптимально постачальницька і збутова політика підприємства адаптується до зміни зовнішнього економічного середовища. Для цього проводять попередні розрахунки впливу запропонованих управлінських заходів на фінансові результати та оцінку передбачуваного ефекту від їх прийняття.

Оцінку фінансового стану підприємства здійснюють з метою визначення оптимальної величини фінансових резервів, яка, з одного боку, достатня для забезпечення нормальної платоспроможності підприємства і, таким чином, зводить до мінімуму втрати від фінансового ризику, а з іншого – не є завищеною, тобто не відволікає зайвих оборотних ресурсів підприємства з поточної господарської діяльності.

Під час здійснення оцінки внутрішньої виробничої ефективності перевіряють стан та використання ресурсів підприємства. Результатом такого дослідження є розробка управлінських заходів, спрямованих на підвищення ефективності виробництва, а також розрахунок прогнозного ефекту від впровадження цих заходів.

У процесі оцінювання інвестиційної політики й ефективності залучення засобів для капітальних вкладень аналізують оптимальність інвестиційної політики підприємства, ефективність фінансування й освоєння капітальних вкладень, а також визначають раціональність розподілу засобів підприємства між поточною діяльністю і капіталовкладеннями, оцінюють ефективність і ступінь фінансового ризику найбільших інвестиційних проектів, обґрунтовують оптимальність вибраної стратегії залучення засобів для фінансування інвестиційної діяльності тощо.

Третій етап є заключним етапом проведення аудиту прогнозної фінансової інформації. На цьому етапі обговорюють додаткову документацію, яку передають замовнику, та формують аудиторський висновок. У висновку висловлюється, як правило, середній рівень упевненості щодо прогнозної фінансової інформації, оскільки одержані докази часто носять емпіричний характер.

Аудиторський висновок щодо перевірки прогнозної фінансової інформації має включати думку аудитора:

- про застосування припущень, які перевіряв аудитор;
- про правильність підготовки інформації на основі прийняття припущень;
- про адекватність надання інформації;
- про можливість використання прогнозної фінансової інформації у визначених суб'єктом цілях;
- рекомендації з обмеженого використання та поширення прогнозної фінансової інформації.

Якщо з якихось причин аудитор не в змозі провести необхідні процедури, він має відмовитися від висловлювання своєї думки у висновку про результати перевірки прогнозної фінансової інформації та викласти в ньому обставини, які спричинили обмеження обсягу робіт.

Розглянута технологія проведення аудиту прогнозної фінансової інформації, який здійснюють відповідно до визначених нами етапів, є важливим елементом організації такої перевірки та слугує основою для визначення можливостей безперервного функціонування підприємства в майбутньому.

Висновки

Обґрунтування теоретичних аспектів та напрямків організації аудиту прогновної фінансової інформації дало нам змогу сформулювати окремі висновки, які зводяться до наступного:

1. З розвитком ринкової економіки, появою підприємств різних організаційно-правових форм та форм власності традиційний аудит не задовольняє потреб підприємств, оскільки він, зазвичай, обмежується проведенням незалежної експертизи фінансових звітів та іншої інформації про фінансово-господарську діяльність підприємства. Тому виникає необхідність впровадження нових методів управління, які забезпечили б надійність функціонування підприємства в майбутньому. Важлива роль у цьому напрямі належить аудиту прогновної фінансової інформації.

2. Враховуючи підвищену зацікавленість щодо проблем розвитку аудиту прогновної фінансової інформації, вважаємо, що теоретико-організаційні засади та напрями практичного застосування цього виду аудиту вимагають подальших досліджень і глибокого вивчення.

3. Використання аудиту прогновної фінансової інформації на українських підприємствах дасть змогу повніше задовольняти потреби користувачів інформації: власників, інвесторів, кредиторів, акціонерів, державних органів, третіх осіб тощо, яких цікавить питання довгострокового стратегічного розвитку підприємства з метою підвищення його конкурентоспроможності та ринкової привабливості.

4. Аудит прогновної фінансової інформації є невід'ємним елементом системи управління підприємством, а його основою є прогнозна фінансова інформація. Враховуючи це, ми пропонуємо розглядати цей вид аудиту як систему науково обґрунтованих імовірнісних припущень про базові й альтернативні структурні зміни в активах та пасивах, зумовлених ефективністю використання капіталу підприємства в майбутньому.

5. Аудит прогновної фінансової інформації повинен ґрунтуватися на використанні аналітичних процедур. Застосування аудитором аналітичних процедур у процесі аудиту прогновної фінансової інформації має здійснюватись для перспективної оцінки найважливіших показників і співвідношень, одержання інформації про наявні відхилення, виявлення тенденцій розвитку фінансово-господарської діяльності підприємства, надання науково обґрунтованих рекомендацій стосовно підвищення ефективності використання його потенціалу.

Аудит прогновної фінансової інформації доцільно також проводити шляхом моделювання, оскільки останнє дає змогу відображати перспективний фінансовий стан залежно від необмеженої кількості факторів.

6. Адекватність аудиту прогнозованої фінансової інформації залежить від процедури та логіки побудови моделі перевірки. Організація аудиту прогнозованої фінансової інформації повинна здійснюватися відповідно до визначених технологічних етапів, але при цьому слід враховувати особливості прийняття аудитором завдання, використання аналітичних процедур у процесі перевірки, специфіку підготовки аудиторського висновку. Ми пропонуємо модель послідовності проведення аудиту прогнозованої фінансової інформації, яка передбачає збір найважливішої інформації про фінансово-господарську діяльність підприємства та використовує її в розробці конкретних цілей і стратегій бізнесу, визначенні можливостей безперервного функціонування підприємства в майбутньому.

Література

1. Будник Л. Теоретико-методологічні основи розвитку стратегічного аудиту / Л. Будник, І. Голяш // Галицький економічний вісник. – 2007. – № 1 (12). – С. 139–144.
2. Давидов Г. М. Аудит: Навч. посіб. / Г. М. Давидов. – [2-е вид. перероб. і доп.]. – К. : Знання, КОО, 2001. – 363 с.
3. Даньків Й. Я. Стандартизація обліку і аудиту: Навч. посіб. / Й. Я. Даньків, М. Р. Лучко, М. Я. Остап'юк – К. : Знання, 2004. – 310 с.
4. Клементьева А. Ю. Системный аспект прогнозирования финансового состояния предприятия / А. Ю. Клементьева // Труды 4-ой международной конференции студентов и молодых ученых «Управление развитием социально-экономических систем: глобализация, предпринимательство, устойчивый экономический рост». Часть 1. – Донецк: ДонНУ, 2003. – С. 107–110.
5. Монтгомери Р. Аудит / Р. Монтгомери; [пер. с англ.]. – М. : ЮНИТИ, 1997. – 542 с.
6. Радченко К. І. Аудит стратегічних управлінських рішень, прогнозів та проектів / К. І. Радченко – Львів : Вид-во ЛКА, 2001. – 388 с.

Стаття надійшла до редакції 12 листопада 2009 р.